

İŞİTME ENGELLİ VOLEYBOLCULARIN SPORTMENLİK YÖNELİMLERİ

Arif ÖZSARI¹

ÖZ

Bu araştırma ile işitme engelli voleybolcuların sportmenlik yönelimleri bazı değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 sezonu Türkiye İşitme Engelliler Voleybol 1. Ligi oluştururken, örneklem grubunu ise bu lige katılan dört takımdan yaşları ortalamaları $26,75 \pm 7,59$ kırk erkek sporcu oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgilerin yer aldığı demografik form ile Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Balçıkınlı (2010) tarafından yapılan Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (MSOS) kullanılmıştır. Normallik testinde (Shapiro Wilk Testi) veriler tüm boyutlarda normal dağılım göstermediği için non-parametrik analiz yöntemlerinden Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Sonuç olarak; işitme engelli voleybolcuların sportmenlik yönelimlerinde sporculuk tecrübesi, eğitim düzeyi, ebevyn eğitim düzeyi ve yaş gruplarına göre anlamlı değişimler söz konusu değildir ($p>0,05$). Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sosyal sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarının tamamında 26 ve üzeri yaş grubundaki sporcuların 17-25 yaş grubundaki sporculara göre, 4 yıl ve üzeri sporculuk geçmişine sahip sporcuların daha az sporculuk süresine sahip sporculara göre ve ilköğretim mezunu sporcuların orta ve yükseköğretim mezunu sporculara göre sportmenlik yönelim değerlerine daha fazla olumlu katkıda buldukları söylenilebilir.

Anahtar Kelimeler: İşitme Engelli Voleybolcular, Sportmenlik Yönelimi.

SPORTSMANSHIP ORIENTATION OF HEARING IMPAIRED VOLLEYBALL PLAYERS

ABSTRACT

Through this study, sportsmanship orientation of hearing impaired volleyball players were tried to be examined in terms of some variants. While the set of research consisted of four-team Turkish 2017-2018 season Hearing Impaired Volleyball 1st League, the sample group was of forty male sportsmen aged between $26,75 \pm 7,59$ who played in this league. For data collection, a demographic form including personal information and the Multidimensional Sportsmanship Orientation Scale (MSOS) which was developed by Vallerand and his friends (1997) and transcribed into Turkish by Balçıkınlı (2010) were used. For normality test (Shapiro Wilk Test) seeing that data wasn't proving a normal distribution for all dimensions, Mann Whitney-U and Kruskal Wallis tests are used instead which are non-parametric analysis methods. As a result, while there weren't significant changes among hearing impaired volleyball players' sportsmanship attitudes in terms of sportsmanship experiences, education levels, parental education levels and age groups ($p>0,05$), in multi-dimensional sportsmanship orientation scale it can be said that contribution to values of sportsmanship orientation for all sub-dimensions just as compliance with social norms, respect to rules and management, commitment to social responsibilities and respect for opponent is more among athletes over 26 years old regarding those between 17-25 years old; among those who has 4 years or more experience in sportsmanship regarding those who has less experience and it is more again among those who are primary school graduates regarding high school and university graduates.

Keywords: Hearing Impaired Volleyball Players, Sportsmanship Orientation.

GİRİŞ

Sportmenlik, spor aktiviteleri içerisinde sosyal ve ahlaki değerlerle ilişkili, kapsamlı ve normative kurallara uygun tutarlı bir davranış biçimidir; aynı zamanda sportmence sergilenen davranışlar rekabetçi spor ortamında uygun olmayan davranışların azaltılmasına yardımcı olmaktadır (Gencheva vd, 2017). Sportmenlik; samimiyet, cesaret, sabır, kendini kontrol, kendine güven, başkalarını küçümsememek, başkalarının fikirlerine ve doğrularına saygı duyma, kibarlık, iyilik, asillik, onurluluk, ortaklık ve cömertlik gibi özellikleri barındırır (Çalayır vd, 2017). Sportmenlik; ahlak, etik kuralları, felsefe ve oyun kurallarının bir bileşimi olarak da görülmektedir (Koç, 2017).

Kişilik ile sportmenlik yönelimleri arasında anlamlı ilişkiler söz konusudur (Dorak, 2015). Aşırı kazanma arzusu sporcuların sportmenlik yönelimleri kötü bir biçimde etkilerken (Monacis vd, 2013), spor ise ahlaki yargı düzeyini olumlu olarak etkilemektedir (Akandere vd, 2009). Spor, ahlaki olarak karakterimizi de inşa edebilmektedir (Austin, 2010; Stornes ve Bru, 2002).

Spora katılımın dayanışma ve işbirliği duygusunu geliştirdiği, kurallara uyma bilinci oluşturduğu, paylaşım, hoşgörü, yardım severlik gibi insanı değerleri arttırdığı bir gerçektir. Bu değerlerin olumlu yönde gelişmesinin sportmenlik davranışlarını pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir (Karafil vd, 2017). Sportmenlik iyi bir vatandaş olmada da etkilidir (Kayısoğlu vd, 2015). Sportmenlik ruhunun toplumun önemli yapı taşlarından biri olduğu da söylenebilir.

Toplumunu oluşturan önemli dokulardan biri de engelli sporculardır. Engelli sporcuların sosyal yaşam içerisindeki pozisyonları, hem engelli hem de sporcu olarak hayata tutunma çabası içerisinde olmaları sporcu olsun veya olmasın diğer engellilere de örnek olması bakımından takdirle karşılanması gereken bir olgu olarak düşünülmektedir (Fişekçioğlu ve Özsarı, 2017).

Alan yazında engelli sporcuların sportmenlik yönelimlerini değerlendiren herhangi bir araştırma bulgusuna rastlanmamıştır. Bu araştırma ile işitme engelli voleybolcuların sportmenlik yönelimleri bazı değişkenler açısından incelenmiş ve ilgili literatüre katkı sağlanacağı düşünülmüştür.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma desenlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Kişilerin belirli konulardaki tutum, inanç, görüş, davranış, beklenti ve özelliklerini anketler yardımıyla tespit etmeyi amaçlayan araştırmalara tarama araştırmaları denilmektedir (Gürbüz & Şahin, 2017).

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini 4 takımlı Türkiye işitme engelliler voleybol 1. ligi oluştururken, örneklem grubunu ise bu lige katılan 4 takımdan 40 erkek sporcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmadaki verilerin toplanmasında demografik form ile Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Balçıkanlı (2010) tarafından yapılan Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (Multidimensional Sportspersonship Orientation Scale-MSOS) kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipi olup, 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek “sosyal normlara uyum (Cronbach Alpha değeri ,86)”, “kurallara ve yönetime saygı (Cronbach Alpha değeri 0,83)”, “sporda sorumluluklara bağlılık (Cronbach Alpha değeri 0,91)”, ve “rakibe saygı (Cronbach Alpha değeri ,82)” alt boyutlarını içermektedir. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri ,775 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde istatistik paket programı kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Yapılan normallik testinde (Shapiro Wilk Testi) veriler tüm boyutlarda normal dağılım göstermediği için non-parametrik analiz (Mann Whitney - U, Kruskal Wallis testleri) yöntemleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Yaş Faktörüne Bağlı Sportmenlik Yönelimleri

	Yaş Grubu	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	P
Sosyal Normlara Uyum	17-25	20	19,73	394,50	184,500	-,422	,673
	26 ve üz.	20	21,28	425,50			
Kurallara ve Yönetime Saygı	17-25	20	19,50	390,00	180,000	-,545	,586
	26 ve üz.	20	21,50	430,00			
Sosyal Sorumluluklara Bağlılık	17-25	20	19,35	387,00	177,000	-,625	,532
	26 ve üz.	20	21,65	433,00			
Rakibe Saygı	17-25	20	19,52	390,50	180,500	-,533	,594
	26 ve üz.	20	21,48	429,50			

Tablo 1’ de görüldüğü gibi çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarının tamamında yaş gruplarına göre anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Ancak sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sosyal sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarının tamamında 26 ve üzeri yaş grubundaki işitme engelli voleybolcuların ortalama değerlerinin 17-25 yaş grubundaki sporculara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Sporculuk Tecrübesi Faktörüne Bağlı Sportmenlik Yönelimleri

	Sporculuk Tecrübesi	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	P
Sosyal Normlara Uyum	1-3 yıl	23	18,50	425,50	149,500	-1,268	,205
	4 yıl ve üz.	17	23,51	394,50			
Kurallara ve Yönetime Saygı	1-3 yıl	23	21,17	487,00	180,000	-,427	,669
	4 yıl ve üz.	17	19,59	333,00			
Sosyal Sorumluluklara Bağlılık	1-3 yıl	23	18,35	422,00	146,000	-1,361	,173
	4 yıl ve üz.	17	23,41	398,00			
Rakibe Saygı	1-3 yıl	23	19,87	457,00	181,000	-,401	,689
	4 yıl ve üz.	17	21,35	363,00			

Tablo 2’ de görüldüğü gibi çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarının tamamında sporculuk tecrübesi faktörüne bağlı anlamlı farklılıklar söz konusu değildir ($p>0,05$). 4 yıl ve üzeri sporculuk süresine sahip işitme engellilerin kurallara ve yönetime saygı alt boyutu hariç diğer tüm boyutlarda 1-3 yıl sporculuk süresine sahip sporculara göre daha yüksek değerlere sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Eğitim Düzeyi Faktörüne Bağlı Sportmenlik Yönelimleri

	Eğitim Seviyesi	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	P
Sosyal Normlara Uyum	İlköğretim	8	23,63	2	,757	,685
	Ortaöğretim	28	19,86			
	Yükseköğretim	4	18,75			
Kurallara ve Yönetime Saygı	İlköğretim	8	25,56	2	4,063	,131
	Ortaöğretim	28	20,38			
	Yükseköğretim	4	11,25			
Sosyal Sorumluluklara Bağlılık	İlköğretim	8	24,50	2	1,188	,552
	Ortaöğretim	28	19,45			
	Yükseköğretim	4	19,88			
Rakibe Saygı	İlköğretim	8	21,88	2	1,048	,592
	Ortaöğretim	28	20,89			
	Yükseköğretim	4	15,00			

Tablo 3’ te görüldüğü gibi çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarının tamamında işitme engelli voleybolcuların eğitim düzeyi faktörüne göre anlamlı farklılıklar mevcut değildir ($p>0,05$). Sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sosyal sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında ilköğretim mezunu işitme engelli

voleybolcuların ortalama değerleri orta ve yüksek eğitim mezunu sporculara göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4. Anne ve Baba Eğitim Düzeyi Faktörüne Bağlı Sportmenlik Yönelimleri

	Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	P
Sosyal Normlara Uyum	İlköğretim	35	19,27	2	3,418	,181
	Ortaöğretim	3	31,33			
	Yükseköğretim	2	25,75			
Kurallara ve Yönetime Saygı	İlköğretim	35	20,91	2	,360	,835
	Ortaöğretim	3	17,33			
	Yükseköğretim	2	18,00			
Sosyal Sorumluluklara Bağlılık	İlköğretim	35	19,90	2	1,149	,563
	Ortaöğretim	3	22,00			
	Yükseköğretim	2	28,75			
Rakibe Saygı	İlköğretim	35	20,90	2	,406	,816
	Ortaöğretim	3	18,83			
	Yükseköğretim	2	16,00			
	Baba Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	P
Sosyal Normlara Uyum	İlköğretim	33	19,61	2	1,582	,453
	Ortaöğretim	5	26,60			
	Yükseköğretim	2	20,00			
Kurallara ve Yönetime Saygı	İlköğretim	33	21,52	2	1,448	,485
	Ortaöğretim	5	15,50			
	Yükseköğretim	2	16,25			
Sosyal Sorumluluklara Bağlılık	İlköğretim	33	20,02	2	,802	,670
	Ortaöğretim	5	24,70			
	Yükseköğretim	2	18,00			
Rakibe Saygı	İlköğretim	33	20,88	2	,618	,734
	Ortaöğretim	5	20,50			
	Yükseköğretim	2	14,25			

Tablo 4' te görüldüğü gibi çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarının tamamında ebeveyn eğitim düzeyi faktörüne göre anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir ($p>0,05$). İşitme engelli voleybolcuların önemli bir çoğunluğunda hem anne hemde baba eğitim durumunun ilköğretim düzeyinde olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmaya 2017-2018 sezonu dört takımlı Türkiye işitme engelliler voleybol 1. Liginde aktif sporculuk yapan yaşları ortalamaları $26,75\pm 7,59$ kırk erkek voleybolcu katılmıştır. Bu araştırma ile işitme engelli voleybolcuların sportmenlik yönelimleri çeşitli değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır.

İşitme engelli voleybolcuların yaş faktörüne bağlı sportmenlik yönelimleri istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemekle ($p>0,05$; Tablo 1) birlikte 26 ve üzeri yaş

grubundaki işitme engelli voleybolcuların sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarının tamamında 17-25 yaş grubundaki sporculara göre daha yüksek ortalama değerlere sahip oldukları tespit edilmiştir. 26 ve üzeri yaş grubundaki sporcuların sportmenlik yönelimlerinde 17-25 yaş grubu sporculara göre daha hassas davranışlar sergiledikleri düşünülmektedir. Sportif faaliyetlere katılım yılı ve yaş arttıkça sporcuların ahlaki karar alma tutumlarında artma olacağı düşünülmektedir (Altın ve Özsarı, 2017). Araştırmamızda yaş faktörüne bağlı sportmenlik değişimlerinde 17-25 yaş grubundaki işitme engelli voleybolcular sosyal sorumluluklara bağlılık alt boyutunda en düşük değerlere sahipken, 26 ve üzeri yaş grubundaki sporcular sosyal normlara uyum alt boyutunda en düşük değerlere sahip olduğu; alan yazındaki araştırmalarda ise rakibe saygı alt boyutuna ait değerlerin en düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir (Tazegül, 2018; Stornes ve Ommundsen, 2004; Stornes ve Bru, 2002). Yaş faktörü sporcuların ahlaki karar alma tutumlarında önemli bir etkiye sahiptir (Pepe vd, 2017; Roman vd, 2009).

İşitme engelli voleybolcularda sporculuk tecrübesi faktörüne bağlı çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarının tamamında anlamlı farklılıklar söz konusu değildir ($p>0,05$; Tablo 2). 4 yıl ve üzeri sporculuk süresine sahip işitme engelli sporcuların kurallara ve yönetime saygı alt boyutu hariç diğer tüm boyutlarda 1-3 yıl sporculuk süresine sahip sporculara göre daha yüksek değerlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Süreli sporculuk geçmişinin sportmenlik yönelimlerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Voleybolcuların, futbolculara göre anlamlı şekilde daha yüksek sportmenlik davranış düzeyine sahip olduklarını tespit edilmiştir (Esentürk vd, 2015). Takım sporları ile ilgilenen öğrencilerin, diğer spor türleriyle ilgilenen öğrencilerden sportmenlik davranışlarının daha iyi olduğu ve daha az saldırgan oldukları anlaşılmıştır (Koç ve Güllü, 2016). Barkoukis ve Mouratidou'ya göre (2015) sporcuların sporculuk tecrübesi ile sportmenlik yönelimleri arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Bu ilişki bazen yüksek düzeyde iken bazen de orta düzeyde olabilmektedir, farklılıkların örneklem gruplarından kaynaklandığı düşünülmekle birlikte bize göre öncelikli olanın engelli bireylerin sürekli olarak spor yapma durumudur. Nitekim alan yazındaki diğer bir araştırmada işitme engelli milli takım voleybolcularının benlik saygısı düzeylerinin, spor yapmayan işitme engellilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir; spor, işitme engelli bireylerin duygusal niteliklerini olumlu etkilemektedir (Karakoç vd, 2012).

Araştırmamızda çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarının tamamında işitme engelli voleybolcuların eğitim düzeyi faktörüne göre anlamlı farklılıklar mevcut

değildir ($p>0,05$;Tablo 3). Sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sosyal sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında ilköğretim mezunu işitme engelli voleybolcuların ortalama değerleri orta ve yükseköğretim mezunu sporculara göre daha yüksek bulunmuştur. Ebrahim ve diğerleri (2015) bireysel sporlar ve takım sporlarıyla ilgilenen elit sporcular arasında yapmış oldukları araştırma sonucuna göre eğitim seviyesi ile kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ilgileşim olduğu bilgisini vermektedirler. Gencheva ve diğerlerinin (2017) yapmış oldukları araştırma sonucuna göre kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda orta öğretim seviyesindeki sporcu öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen değerlere bakarak ilköğretim mezunu sporcuların, orta ve yükseköğretim mezunu sporculara göre sportmenlik yönelimleri hususunda daha hassas davrandıkları düşünülebilir. Ayrıca araştırmamızda yükseköğretim mezunu sporcuların sosyal sorumluluklara bağlılık alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlarda en düşük ortalama değerlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durum sporcuların sportmenlik yönelimlerini değerlendirmede eğitim seviyesinin tek başına yeterli olamayacağı düşüncesini akla getirmektedir.

Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarının tamamında ebeveyn eğitim düzeyi faktörüne göre anlamlı farklılıklar mevcut değildir ($p>0,05$). İşitme engelli voleybolcuların önemli bir çoğunluğunda hem anne hemde baba eğitim durumunun ilköğretim seviyesinde olduğu görülmektedir. Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarından olan sosyal normlara uyumda hem anne ve hem de baba eğitim düzeyinde en düşük değerler ilköğretim mezunlarına aitken, en yüksek değerlerin ortaöğretim mezunlarına ait olduğu tespit edilmiştir. Kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda da hem anne hemde baba eğitim düzeyinde en düşük değerler ortaöğretim mezunlarına aitken, en yüksek değerlerin ilköğretim mezunlarına ait olduğu tespit edilmiştir. Rakibe saygı alt boyutunda da hem anne ve hem de baba eğitim düzeyinde en düşük değerler yükseköğretim mezunlarına aitken, en yüksek değerlerin ilköğretim mezunlarına ait olduğu tespit edilmiştir. Sporda sosyal sorumluluklara bağlılıkta ise anne eğitim düzeyinde en düşük değerlere ilköğretim mezunlarına aitken en yüksek değerler yükseköğretim mezunlarına aittir. Aynı alt boyutta baba eğitim düzeyinde ise en düşük değerler yükseköğretim mezunlarına aitken, en yüksek değerlerin ortaöğretim mezunlarına ait olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4). Araştırmamızda görüldüğü gibi çok boyutlu sportmenlik yönelimlerinde ebeveyn eğitim düzeyine göre alt boyutlarda farklı bulgular söz konusudur. Babanın eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışlarını hissetme durumları

bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır (Hacıcaferoğlu, 2015). Nitekim ebeveyn öğrenim düzeyinin, bireylerinin ahlaki olgun düzeylerini etkileyen önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir (Şengün, 2008). Mücadele branşları alt yapı sporcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelendiği bir araştırmada anneleri lisansüstü eğitim seviyesine sahip sporcuların ortalamaları ilköğretim ve orta öğretim mezunu seviyesindekilere göre yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistiksel olarak da anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Pepe vd, 2017). Sportmenlik ve benzeri davranışların sergilenmesinde ebeveyn eğitim seviyesinin etkili bir unsur olduğu söylenebilir. Nitekim genç kuşakların gelişiminde yetişkinler çok önemli bir role sahiptir (Kenworthy, 2010).

Sportmenlik, hoşgörü ve katlanabilme temeline dayalı davranışlar bütünüdür (Doğrul, 2013). Hoşgörü anlayışı; sporda saygısızlık, anlayışsızlık, kavga ve şiddet gibi olumsuzlukların önüne geçilmesinde vazgeçilmez bir gerekliliktir (Mavi ve Tuncel, 2012). Spor evreninde bu gerekliliğin elde edilmesi ile engelli olsun ya da olmasın tüm spor branşlarında sportmenlik ruhu ile önemli kazanımlara şahitlik edileceği de düşünülmektedir; çünkü sportmenlik sportif hayatın vazgeçilmezidir.

Sonuç olarak; işitme engelli voleybolcuların sportmenlik yönelimlerinde sporculuk tecrübesi, eğitim düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi ve yaş gruplarına göre anlamlı değişimler bulunmazken ($p>0,05$), çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sosyal sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarının tamamında 26 ve üzeri yaş grubundaki sporcuların 17-25 yaş grubundaki sporculara göre, 4 yıl ve üzeri sporculuk geçmişine sahip sporcuların daha az sporculuk süresine sahip sporculara göre ve ilköğretim mezunu sporcuların orta ve yükseköğretim mezunu sporculara göre sportmenlik yönelim değerlerine daha fazla olumlu katkıda buldukları söylenilebilir.

Farklı kültürlerdeki engelli sporcuların sportmenlik yönelimlerinin karşılaştırılacağı bir araştırma yapılmasının ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Akandere M, Baştuğ G, & Güler, DE. (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(1),59–68.
2. Altın, M. & Özsarı, A. (2017). Sporcu eğitim merkezlerinde yatılı olarak eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(1),133-145.
3. Austin, MW. (2010). Ethics for every one sport and moral development posted. Jun 25. www.psychologytoday.com/blog/ethics-everyone/201006/sports-and-moral-development
4. Barkoukis, V., & Mouratidou, K. (2015). Achievement goals and sports personship orientations in team sports. The moderating role of demographic characteristics. Ethics in

- Progress, 6(2),72-92. doi: 10.14746/eip.2015.2.6
5. **Çalayır, Ö., Yıldız, N., Yıldız, Ö., & Çoknaz, H.** (2017). Hokey müsabakalarına katılan sporcuların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *İ.Ü Spor Bilimleri Dergisi*,7(2),27-37.
 6. **Doğrul, MA.** (2013). Örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki: Afyon Meslek Yüksek Okulu'nda çalışanlar üzerinde bir araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE, Afyonkarahisar.
 7. **Dorak, F.** (2015). The relationship between personality and sportpersonship orientations. *Anthropologist*, 19(3),597-601.
 8. **Ebrahim, R. M., Ghasem, M., & Majid, JF.** (2015). Factor analysis demographic related of sportmanship in professional and champion athletes. *Organizational Behavior Management In Sport Studies*,2(5),65-72.
 9. **Esentürk, O. K., İlhan, EL., & Çelik, OB.** (2015). Examination of high school students' sportsmanlike conducts in physical education lessons according to some variability. *Science, Movement and Health*, 15(2), 627-634.
 10. **Fişekçioğlu, İB. & Özsarı, A.** (2017). Leisure Time Management and the Attitudes of Disabled Athletes. *International Journal of Science Culture and Sport*,5(4),302-318.
 11. **Gürbüz, S. & Şahin, F.** (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 105.
 12. **Gencheva, N., Angelcheva, M., Marinov, T., & Ignatov, I.** (2017). Assessment of sportmanship in case of institutionalized adolescents, deprived of parental cares. *Journal of Health, Medicine and Nursing*,42,103-109.
 13. **Hacıcaferoğlu, S., Selçuk, MH., Hacıcaferoğlu, B., & Karataş, Ö.** (2015). Ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*,4,557-566.
 14. **Karafil, A., Y., Atay, E., Ulaş, M., & Melek, C.** (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1-11.
 15. **Karakoç, Ö., Çoban, B., & Konar, N.** (2012). İşitme engelli milli sporcular ile spor yapmayan işitme engellilerin benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*,14(1),12-17.
 16. **Kayışoğlu, NB., Altinkök, M., Temel, C., & Yüksel, Y.** (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük ili örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*,1(3), 865-874.
 17. **Kenworthy, L. C.** (2010). Actual and perceived coaches' sportpersonship behaviours and their relationship with young athletes' sportpersonship orientations. Submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Applied Health Sciences, Brock University, St. Catharines, Ontario.
 18. **Koç, Y. & Güllü, M.** (2016). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Sportmetre*,15(1), 19-30.
 19. **Koç, Y.** (2017). A practice proposal for promoting sportmanship behavior in physical education course: Constructing sportmanship in juniors' games (CSJG). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 212-227.
 20. **Mavi, S. & Tuncel, SD.** (2012). Sporcuların sporda hoşgörü kavramına ilişkin algıları. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,5(4), 125-129.
 21. **Monacis, L., Estrada, O., & Sinatra, M.** (2013). Self-determined motivation, sportpersonship, and sport orientation: a mediational analysis. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 89, 461 – 467.
 22. **Pepe, Ş., Özsarı, A., Pepe, H., Fişekçioğlu, B., & Pekel, A.** (2017). A scrutiny on the moral decision-making attitudes of the youth sports people in combat branches. *European Journal of Physical Education and Sport Science*,3(11),32-50.
 23. **Romand, P., Pantaleon, N., & Cabagno, G.** (2009). Age differences in individuals' cognitive and behavioral moral functioning responses in male soccer teams. *Journal of Applied Sport Psychology*,21,49-63.
 24. **Balçıkanlı, G.** (2010). Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması.

- Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,15(1), 1-10.
25. **Stornes, T., & Ommundsen, Y.** (2004). Achievement goals, motivational climate and sports personship: a study of young handball players. *Scandinavian Journal of Education*, 48(2), 205-221.
26. **Stornes T., & Bru, E.** (2002). Sportspersonship and perceptions of leadership: an investigation of adolescent handball players' perceptions of sportspersonship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*,2(6),1-15.
27. **Şengün, M.** (2008). Anne-baba tutumuna göre lise öğrencilerinin ahlâki olgunluk düzeyleri. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(23),203-215
28. **Tazegül, U.** (2018). The determination of the relationship between the levels of sportspersonship and narcissism of athletes. *European Journal of Education Studies*,4(1),13-20.

